

VÁC VÁROS LEVÉLTÁRA STRATÉGIAI TERVE 2026–2029

A „nyitott és szolgáltató” levéltár

1. BEVEZETÉS	3
1.1. Az intézmény bemutatása.	3
1.2. A jogszabályi háttér	3
2. MŰKÖDÉSI ALAPELVEK ÉS ADOTTSÁGOK – VVL SWOT-ELEMZÉSE	4
2.1. VVL SWOT-elemzése	4
2.1.1. Erősségek	4
2.1.2. Gyengeségek	5
2.1.3. Lehetőségek	5
2.1.4. Veszélyek	5
2.2. Infrastrukturális adottságok, informatikai háttér	5
2.2.1. Infrastrukturális adottságok	5
2.2.2. Informatikai háttér	7
2.3. Személyi feltételek, humánpolitika	8
2.4. A fenntartó és az intézmény kapcsolata	9
2.5. Az intézmény bel- és külföldi kapcsolatai	9
3. SZAKMAI STRATÉGIAI CÉLOK	10
3.1. Iratátvétel, gyűjtőterület	10
3.1.1. Iratátvétel jogszabályi kötelezettség alapján	10
3.1.2. Iratvásárlás	11
3.1.3. Iratgyarapítás gyűjtőkör alapján	11
3.1.4. Iratanyag bértárolása VVL-ben	11
3.2. Rendezés és segédletkészítés	12
3.2.1. Iratrendezés	12
3.2.2. Rendezettségi szint, 2021–2025	12
3.2.3. Iratrendezés tervezése	12
3.3. Levéltári iratselejtezés	13
3.4. Digitalizálás	13
3.5. Adatbázis-építés	13
3.6. Állományvédelem	14
3.7. Kutató- és ügyfélszolgálat	14
3.8. Honlap, Urbsa-gyűjtőportál és közösségi oldal	15
3.8.1. VVL honlapja	15
3.8.2. Urbsa – a magyarországi városi levéltárak közös adatbázisa	15
3.8.3. Közösségi oldal (Facebook)	16
3.9. Szakkönyvtár	16
4. TUDOMÁNYOS FELADATOK	17
4.1. Publikálás	17
5. KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS OKTATÁSI CÉLOK	18
5.1. Rendezvények, kiállítások	18
5.2. Levéltár-pedagógiai célok	18
6. GAZDÁLKODÁS, PÉNZÜGYI HÁTTÉR	18
7. JÖVŐKÉP	19

A levéltár nem más, mint
„a város s lakosai törvényes jogainak és fennforgó viszonyainak menedékhelye”
(Püspökvác tanácsülési jegyzőkönyve, 1838)

1. BEVEZETÉS

Vác Város Levéltára (a továbbiakban: VVL) stratégiáját a 2026–2029-es időszakra vonatkozóan készítettem el, mivel vezetői kinevezésem 2030. március 31-ig szól, és az ezt követő években már új igazgatója lesz az intézménynek.

Vezetői elképzeléseimet, munkaterveinket évről-évre megtárgyalta és jóváhagyta Vác Város Önkormányzatának illetékes bizottsága; és az éves munkaterveket és -beszámolókat megküldtük a levéltári vezető szakfelügyelőnek.

1.1. Az intézmény bemutatása

VVL az 1995. évi LXVI. a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről kiadott törvény 14. §-a alapján közlevéltár, 20. §-a szerint települési önkormányzati levéltár, melyet a kultúráért felelős miniszter előzetes hozzájárulásával létesített Vác Város Képviselő-testülete 2004. október 1-jével.¹ Vác Város Levéltára volt az első városi levéltár, mely a levéltári törvény alapján jött létre.

A Magyar Nemzeti Levéltár a III/4. szám alatt vette nyilvántartásba VVL-t.

Vác város 1950 előtt nem létesített levéltárosi állást, illetve 2004 előtt nem alapított önálló levéltárat. A város történeti iratait a Pest Megyei Levéltár őrizte Budapesten, majd az 1978-ban létesített váci osztályán, az egykori ferences rendházban.²

Mint az alábbiakban láthatjuk, a mai levéltár – ellentétben az 1838-ban megfogalmazott alapvető funkciótól – már nem csak az iratok „menedékhelye”, hanem olyan intézmény, mely az őrzésen túl sok egyéb feladatot is ellát, és a világháló révén a világ minden tájáról elérhető a szolgáltatásai. Ügyfelek, kutatók szinte minden kontinensről megkeresik intézményünket és kérnek tájékoztatást egyre bővülő adatbázisaink alapján. A levéltár szimbolikus kapuja igen tágra nyílt az utóbbi évtizedekben, amit mindennapi munkánk során is érzékelünk.

1.2. A jogszabályi háttér

Az 1995. évi LXVI. a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről kiadott törvény többször módosított végrehajtási rendeletei írják elő a levéltárak részére stratégiai terv készítését.

A 9/2024. (VI. 11.) KIM rendelet a közlevéltárak és a nyilvános magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményekről szóló 27/2015. (V. 27.) EMMI rendelet módosítása alapján:

¹ Vác Város Képviselő-testületének 190/2004. (IX. 16.) számú határozata. A Magyar Nemzeti Levéltár nyilvántartásában a 28990. azonosítószám alatt szerepel VVL.

² Vác Város Levéltárának története itt olvasható: https://vacarchivum.hu/oldal/tortenelmunk_5

1. § A közlevéltárak és a nyilvános magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményekről szóló 27/2015. (V. 27.) EMMI rendelet (a továbbiakban: R.) 2. §-a a következő 18a. ponttal egészül ki: a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről elfogadott 1995. évi LXVI. törvény, a minősített adat védelméről rendelkező 2009. évi CLV. törvény, a 2011. évi cxii. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról, a közlevéltárak és nyilvános magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményekről kiadott 27/2015. (V.27.) EMMI-rendelet, valamint VVL Szervezeti és Működési Szabályzata határozták meg.

Az intézményi stratégia aktualizálását a 27/2015. (V. 27.) EMMI rendelet a közlevéltárak és a nyilvános magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményekről (R.) 4/A. § 2024. július 1-jétől hatályos rendelkezése írja elő, mely szerint a közlevéltárak részére legalább három-, legfeljebb ötéves időtartamra intézményi stratégiai tervet kell kidolgozni, amelyet a fenntartó hagy jóvá és ezt követően az intézmény honlapján teszi közzé.

3. § Az R. 4. alcíme a következő 4/A. §-sal egészül ki:

"4/A. § (1) A közlevéltár legalább három-, legfeljebb ötéves időtartamra intézményi stratégiai tervet dolgoz ki, amelyet a fenntartó hagy jóvá. A stratégiai tervben szükséges meghatározni a gyűjtőterületi, rendezési és segédletezési munkálatok, állományvédelmi feladatok, valamint az őrzött iratanyag feldolgozása, hozzáférése, közzététele és tudományos, oktatási, levéltár-pedagógiai célú felhasználása terén elérni kívánt stratégiai célokat, rögzíteni a stratégiai célokhoz kapcsolódó intézkedéseket, valamint a megvalósítás személyi, tárgyi és költségvetési feltételrendszerét.

(2) A közlevéltár a stratégiai tervét a honlapján a fenntartói jóváhagyást követően haladéktalanul közzéteszi."

A stratégiai terv: a közlevéltár stratégiai feladatait megalapozó dokumentum, amely a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvényben (a továbbiakban: Ltv.) és az e rendeletben meghatározott feladatok teljesítése érdekében elemzi a közlevéltár társadalmi és gazdasági környezetét, legalább három-, legfeljebb ötéves időtávban.

2. MŰKÖDÉSI ALAPELVEK ÉS ADOTTSÁGOK

2.1. VVL SWOT-elemzése:

Ellenőrizhető belső tényezők: Erősségek (Strengths); Gyengeségek (Weaknesses)

Nem ellenőrizhető külső tényezők: Lehetőségek (Opportunities); Veszélyek (Threats)

2.1.1 Erősségek:

- szakmai tudás, gyakorlat és levéltári anyagismeret;
- részben jól képzett szakembergárda;
- jó infrastruktúra: alkalmas levéltárpépület, jó technikai felszereltség;
- biztos költségvetés;
- rendezett fizetések;
- eredményes pályázatok;
- egyre hatékonyabb digitalizálás;

- kiterjedt online szolgáltatások az ügyfél- és a kutatószolgálat területén, részletes segédletek és adatbázisok;
- a tudományos munka területén levéltári kiadványok megjelentetése, a városi kiadványok megjelentetésének elősegítése;
- a közművelődés területén kiállítások rendezése és együttműködés kulturális intézményekkel;
- a város kulturális életében elfoglalt helye.

2.1.2. *Gyengeségek*

- szakirányú végzettségű levéltáros és technikai (informatikus) munkatársa hiánya;
- a versenyszférához nem mérhető bérek;
- a feladatokhoz képest alacsony létszám;
- a raktári férőhely folyamatos csökkenése;
- növekvő adminisztrációs feladatok;
- folyamatosan elavuló infrastruktúra;
- kimaradás az országos szakmai fejlesztésekből (pl. egységes nyilvántartási programok).

2.1.3. *Lehetőségek*

- a létszám növelése legalább egy fővel; vagy szerződéssel külső munkaerő foglalkoztatása;
- a levéltári raktári férőhely növelése;
- levéltári szakmai és a finanszírozási lehetőségek feltárása;
- a levéltár szolgáltató jellegének nagyobb körben történő megismertetése;
- a levéltár elismertségének növelése szakmai pályázatok útján és fokozottabb PR-tevékenységgel.

2.1.4. *Veszélyek*

- bizonytalan gazdasági helyzet (fenntartási költségek, infláció stb.);
- az épület gépészeti berendezéseinek elavulása;
- a bizonytalan intézményi finanszírozás;
- megfelelő képzettségű szakemberek hiánya;
- a nem kötelezően fenntartandó levéltár esetében a fenntartói szándék megváltozása;
- pandémiás és háborús helyzet, energiaválság.

2.2. **Infrastrukturális adottságok, informatikai háttér**

2.2.1. **Infrastrukturális adottságok**

Az átalakított levéltárépületet 2006 szeptemberében avatták fel. Az épületről elmondható, hogy kiváló tervezői és kivitelezői munka következtében a célnak funkcionálisan megfelelő épület jött létre. Az eltelt húsz esztendőben csak kisebb javításokat kellett végeztetni az épületen.

A levéltárépület megfelel a jogszabályi előírásoknak. Megtörtént az iratraktárak szakfelügyelet által történt pozitív minősítése, illetve a 2025-ben végzett vizsgá-

lat során megállapította egy állományvédelmi szakértő, hogy „A Vác Városi Levéltárban példaértékű a levéltári iratok megőrzése és az állományvédelmi követelmények megtartása.”

Törekszünk arra, hogy fenntartsuk az épület jó állapotát, biztosítsuk az iratraktárakban az optimális hőmérsékletet és páratartalmat.

Szükséges volna – tekintetbe véve a környezeti változásokat, a nyári időszakban a nappali hőmérséklet néha drasztikus emelkedését –, hogy a délnyugati fekvésű földszinti munkaszobákban (igazgatói és adminisztrátori szoba, kutatóterem) is legyen klímaberendezés, amelyekben gyakran 29°C-ig emelkedik a hőmérséklet. Árajánlatot kértünk a kivitelezőktől, azonban a megvalósításra nem kaptunk engedélyt a fenntartótól.

A következő év(ek)ben kell vizsgálatni a levéltár épülete cseréptetőzetét, mivel kivitelezők többször jelezték, hogy rossz állapotban vannak a cserepek és lécezés egy része. Megfelelő mennyiségű tartalék tetőcseréppel rendelkezik a levéltár-

a) A három iratraktárat a levéltári szakfelügyelet minősíti ötvenként, hogy milyen mértékben felelnek meg az állományvédelmi előírásoknak.

Az utolsó minősítéskor két raktárunk optimális, egy megfelelő minősítést kapott.

Mindhárom raktár felszereltsége megfelelő: kettő raktárban statikus DS-állványok, egyben mobilállványzat található. Mindegyik raktárban van hűtő-párásító klímaberendezés, külön-külön digitális mérőeszköz a hőmérséklet és a pártartalom mérésére.

A klímaberendezések karbantartását folyamatosan, időszakonként ellenőriztetjük, de figyelembe kell venni, hogy ezeket 2006-ban, 20 évvel ezelőtt helyezték üzembe.

b) VVL raktári kapacitása (2026)³

	polc (db)	polc fm (db*0,90)	szabad polc (db)	szabad polc (pfm)
1. raktár	816	734,40	49	44,10
2. raktár	587	528,30	29	26,10
3. raktár	511	459,90	33	29,70
Összesen	1634	1722,60	111	99,90

VVL-ben őrzött iratok mennyisége (2025. december 31.)

Fondfőcsoport ⁴	ifm
V. Mezővárosok, rendezett tanácsú városok, községek	170,69
VIII. Tanintézetek, intézmények	113,14
IX. Testületek	2,62
X. Egyesületek (tömeg)szervezetek	4,96
XI. Gazdasági szervek	4,61

³ Megjegyzendő, hogy az iratok mindig több polcfolyóméternyi (pfm) helyet foglalnak el, mint amennyi a terjedelmük (ifm), mivel méretük, kiterjedésük erősen befolyásolja elhelyezésüket. Továbbá az üres polcok nem lineárisan helyezkednek el, hanem az egyes fondfőcsoportoknál hagyunk üres polcokat a gyarapodó iratanyag részére.

⁴ Az országosan egységes Fonszerkesztési alapelvek alapján kialakított levéltári struktúra. VVL esetében csak azok a római számmal jelölt fondfőcsoportok jelennek meg, melyekbe irategyüttesek (fondok) tartoznak.

XII. Egyházi szervezetek, intézmények	0,62
XIII. Családok	2,23
XIV. Személyek	30,61
XV. Gyűjtemények	91,79
XVI. A népköztársaság és tanácsköztársaság forradalmi szervei	0,15
XVII. Néphatalmi és különleges feladatokra létrejött bizottságok	24,61
XXIII. Tanácsok	225,03
XXIV. Az államigazgatás területi szervei	3,01
XXIX. Gazdasági szervek	304,75
XXX. Szövetkezetek	11,81
XXXV. Magyar Dolgozók Pártja, Magyar Szocialista Munkáspárt	8,36
XXXVII. Megyei jogú városi, városi és községi önkormányzatok	194,40
Összesen	1193,39

A közeljövő legnagyobb megoldandó feladata lesz a raktári férőhely bővítése, mely a következőképpen történhet:

- a) Nagymértékű idő- és munkaráfordítással járó iratselejtezés, melynek révén viszonylag kevés szabad férőhely volna nyerhető;
- b) Bizonyos levéltári iratanyagok rendjének, raktári egységeinek kedvezőbb kialakítása, rendezése (pl. a Forte gyár iratanyaga);
- c) A földszinti 1. számú raktár statikus állványai⁵ helyett gördülő (mobil) állványzat beszerelése; a jelenlegi 764 ifm férőhely bővíthető volna 1071 ifm-re, vagyis 46%-kal volna növelhető a raktári férőhely;
- d) A földszinti 3. számú raktárépület padlasterének átépítése, és a födém, valamint a tartófalak megerősítése után a raktárterület kialakítása;
- e) Telekvásárlással új építési területet biztosítása. Vác Város Önkormányzata elővételi jogot jegyeztetett be a levéltárral szomszédos területre, a Vác, Gasparik utca felől megközelíthető telekre. A telek egészére nem volna szüksége a levéltárnak, feltehető, hogy a megvásárolt és megosztott telek egy részén egy új raktárépületet lehetne felépíteni. Az építkezés azonban csak a Gasparik utca felőli – jelenleg lakatlan, eladásra meghirdetett – ingatlanon keresztül történhetne meg.

2.2.2 Informatikai háttér

- a) Digitalizáló eszközeink a következők:
 - a) 1 darab A/0-ás szkener és nyomtató; 1 darab A/2-es asztali iratszkener; 2 darab A/3-as asztali szkener és nyomtató; 1 darab A/3-as síkszkener; 2 darab A/4-es síkszkener; mikrofilm-olvasó- és szkener; filmszkener; 2 darab fényképezőgép és tartozékai (állványzat, megvilágító lámpák); 4 darab (használtan vett) S-VHS lejátszó; 2 darab VHS-lejátszó; 2 darab tv-készülék (a videokazetták nézéséhez). A készülékek a munkaszobákban, a kutatóteremben és a reprográfiai műhelyben vannak elhelyezve.
- b) 9 darab személyi számítógép a munkatársak és a kutatók részére, 2 darab notebook;
- c) Tárolókapacitás (külső winchesterek)

⁵ A levéltár kialakításakor gazdasági szempontból kényszermegoldás volt, hogy a Pest Megyei Önkormányzat által ingyenesen átadott DS-állványokat telepítettük.

31,48 TB, melyből 16,73 TB szabad.

A levéltári munka során keletkezett mindennemű (ügyviteli, digitalizált iratok stb.) dokumentációt az intézmény épületében levő külső, tükröztetett winchesterein tároljuk, kivéve a levéltári honlap található tartalmakat, melynek külső vállalkozó biztosít tárhelyet.

Tervezzük, hogy biztonsági megőrzés céljából kiépítünk egy további nagy kapacitású tárhelyet, melyet a levéltár egy másik helyiségében helyezünk el. Ennek első lépéseit megtettük néhány – pályázati úton elnyert támogatás révén – tároló részegység beszerzésével.

VVL informatikai háttere, felszereltsége kiválónak mondható. Ugyanakkor törekedni kell arra, hogy a folyamatosan elavuló technikai eszközöket – melyeket a külső körülmények, a rohamos technikai fejlődés miatt – fejleszteni kell, illetve folyamatosan bővíteni szükséges a digitalizálás nagyobb üteme miatt a tárolókapacitást. A célokat az utóbbi években részben önkormányzati, részben pályázati úton elnyert támogatások révén tudtuk megvalósítani.

2.3. Személyi feltételek, humánpolitika

VVL létszáma (év/fő)				
2021	2022	2023	2024	2025
4 / 4,5	4,5	4,5	4,5	4,5

VVL személyi feltételeit a 2004-es alapításkor hozott képviselő-testületi határozat teremtette meg. A létesített városi intézménybe átkerültek a Pest Megyei Levéltár munkatársai, öt fő: vezető szakirányú egyetemi végzettséggel, egy segédlevéltáros felsőfokú OKJ-tanfolyammal, egy levéltári kezelő érettségivel (később OKJ-tanfolyammal), egy adminisztrátor érettségivel és egy kiegészítő. A mind teljes munkaidőben dolgozó munkatárs közül a kiegészítő munkakörbe sorolt munkavállaló munkaideje csökkent 4,5 órára.

Az ekkor összeállított és időközben aktualizált Szervezeti és működési szabályzat szerint az igazgatót a mai napig nem egyetemi végzettségű, hanem OKJ-tanfolyamot végzett segédlevéltáros helyettesíti, aki 19 éve dolgozik VVL-ben, és mindenféle területen – szakmai munkák, anyagismeret, informatika, helyettesítés esetén gazdasági ügyek intézése – nagy tapasztalattal rendelkezik. A ma is fennálló helyzet azért alakulhatott így, mivel történelem szakot végzett levéltárost rövidebb időszakokra sikerült csak alkalmazni, azonban különböző okok miatt egyikük sem maradt meg a levéltárban. Jelenleg a két segédlevéltáros közül a szakirányú, segédlevéltárosi OKJ-tanfolyamot végzett munkatárs nagy tapasztalattal rendelkezik, míg a BA-végzettségű segédlevéltárosnak nincs történelem szakos végzettsége (2024-ben szerzett diplomát a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kara Nemzetközi közszolgálati menedzser képzésében; 2010-ben szerzett OKJ-s jogi asszisztensi képesítést.) E munkatárs 2024 szeptemberében kezdte meg jogi egyetemi tanulmányait levelező tagozaton, és 2024. október 1-jével helyezkedett el VVL-ben. A megfelelő, hosszabb idejű levéltári szakmai gyakorlat

hiánya miatt egyelőre nem indokolt, hogy e munkatárs legyen az SZMSZ szerint az igazgató helyettese.

A jövőben azonban törekedni kell arra, hogy szakirányú – levéltár, vagy történelem – egyetemi végzettségű munkatárs legyen az igazgatóhelyettes, jóllehet jelenleg ilyen státus nem szerepel az SZMSZ-ben.

Levéltári szakmai munkák végzésére alkalmaztunk 2010–2013 között egy közfoglalkoztatottat, és három évben (2021, 2023 és 2026) sikerült külön önkormányzati, polgármesteri engedély alapján meghatározott feladatra, illetve 11–11 hónapra szerződéssel felvennünk személyeket, akik iratanyagot fényképeztek, digitalizáltak, illetve ez utóbbit jelenleg is végzi egy személy. Mindkét megoldás rendkívül eredményes volt az iratanyag feldolgozása szempontjából, mivel így sikerült nagy lépést tenni a digitalizálásban.

A középfokú végzettséggel rendelkező levéltári asszisztens végzi az adminisztrációs feladatokat, kezeli a pénztárat, és emellett részt vesz a segédletkészítési munkákban is.

Az országban működő levéltárak közül egyedül VVL-ben alakult ki súlyos helyzet a covid19-járvány idején, amikor három munkatársa azért mondott fel, mert fizetés nélküli szabadságot rendelt el számukra a fenntartó, és a két megmaradt munkatárs csökkentett munkaidőben, csökkentett munkabérért dolgozott a 2020. április–augusztusban. Ez a bizonytalan helyzet majdnem az intézmény megszűnéséig vezetett el a személyi állomány radikális csökkenése miatt. Átmeneti „üzemzavart” okozott, hogy 2023. január–március hónapban minden dolgozónak távmunkát rendelt el a fenntartó az energiahordozók drágulása miatt. A levéltár esetében ez minimális megtakarítást jelenthetett, habár ennek nagyságáról nem kaptunk tájékoztatást.

Úgy tűnik, az ehhez hasonló helyzetekre fel kell készülnünk, ugyanakkor védeni kell az intézmény érdekeit is.

2.4. A fenntartó és az intézmény kapcsolata

Vác Város Önkormányzata biztosítja az anyagi feltételeket a levéltár működéséhez. Néhány esetben rendkívüli támogatást is nyújtott az intézménynek (pl. az A/O-s szkennerek megvásárlása, kiadványok megjelentetése, kiállítás rendezése, honlapfejlesztés, az udvar soron kívüli rendezése).

A járványidőszakot leszámítva levéltári szempontból kedvezőnek mondható VVL és a fenntartó együttműködése. Ugyanez mondható el a gazdasági-pénzügyi feladatainkat ellátó, a polgármesteri hivatal szervezetén belül működő gazdasági hivatalról is.

2.5. Az intézmény bel- és külföldi kapcsolatai

VVL rendszeresen együttműködik a városban működő világi és esetenként egyházi szervezetekkel. Több kiállításunkat rendeztük meg a Madách Imre Művelődési Központban, illetve tartottunk ugyanitt könyvbemutatót. Folyamatos kapcsolatban vagyunk a váci Tragor Ignác Múzeummal, és részt veszünk a Váci Múzeum Egyesület munkájában. Kiállítást rendeztünk a váci zeneiskolával és a városi kórházzal.

Egy-egy rendezvény alkalmával együttműködtünk a római katolikus, a református és az izraelita egyház helyi szervezetével.

Egy-egy alkalommal kiállítást rendeztünk Vác testvérvárosaiban, Székelyudvarhelyen (2019) és Ipolyságon (2008, 2026).

Rendezvényeinkhez, kiadványaink elkészítéséhez rendszeresen kértük és megkaptuk a lakosság segítségét.

VVL tagja a Magyar Levéltárak Vezetőinek Tanácsának.

A jövőben is részt veszünk a levéltári szakmai rendezvényeken.

Munkatársaink részt vesznek ad hoc jellegű továbbképzéseken.

3. SZAKMAI STRATÉGIAI CÉLOK

3.1. **Iratátvétel, gyűjtőterület** (vonatkozó jogszabály: 1995. évi LXVI. törvény, 14. § A közlevéltárak illetékességéről és gyűjtőköréről)

3.1.1 Iratátvétel jogszabályi kötelezettség alapján

VVL Vác város közigazgatási területén működött vagy működő önkormányzati szervek – polgármesteri hivatal, többségi önkormányzati tulajdonban levő gazdálkodó szervezetek, intézmények – iratkezelését ellenőrzi és veszi át maradandó értékű iratanyagukat.

VVL Szervnyilvántartásában (vonatkozó jogszabály: 27/2015. (V. 27.) EMMI-rendelet, II. Fejezet, az iratkezelés közlevéltári felügyeletéről, 6. A közlevéltár szervnyilvántartásáról) 51 szerv szerepel.

Jóllehet VVL nem veheti át állami szervek iratanyagát, azonban néhány esetben – jogszabályi rendelkezés hiánya miatt, vagy egy-egy szerv ágazati hovatartozásának változása következtében, történeti okok miatt (pl. jogutód nélküli megszűnés – mégis találhatóak őrizetében állami szervek iratai, illetve ellátja ezen szervek iratkezelésének ellenőrzését.

Ilyenek a korábban önkormányzati fenntartású, jelenleg állami oktatási intézmények, a városi és járási tűzoltó-parancsnokság, begyűjtési hivatal és az állampárt-hoz kötődő MDP/MSZMP – nem szorosan a regisztratúrához tartozó – iratai.

Jóllehet a maradandó értékű iratok többségét (kivéve a hosszabb őrzési idejű iratokat) a keletkezésük után 15 év elteltével köteles átvenni VVL; ugyanakkor kivételes esetekben eltértünk a jogszabályi kötelezettségtől, és segítendő a polgármesteri hivatal raktári férőhely-hiányának megszüntetését, 2018-ig átvettük az 1990–2018 között keletkezett képviselő-testületi jegyzőkönyveket, néhány polgármesteri hivatali szakigazgatási szerv iratait 2014, illetve 2017-ig, továbbá a nemzetiségi önkormányzatok 2020-ig keletkezett iratait. Jogszabályi kötelezettség miatt vettük át néhány jogutód nélkül megszűnt önkormányzati szerv – kommunális költségvetési üzem, KOMBER Kft., városüzemeltetési kft. – 2000-ig keletkezett iratait.

A megsemmisüléstől mentettük meg a pincében őrzött MDP/MSZMP iratokat. Továbbá külön megállapodás alapján évente átvesszük a városi tulajdonban levő televízió előző évi adásanyagát.

A fent leírt gyakorlat mindegyikét a jövőben is folytatni kívánjuk, és minden esetben törekszünk a maradandó értékű iratok átvételére, illetve a pusztulástól történő megmentésükre.

Iratgyarapodás, 2021–2025

2021	2022	2023	2024	2025
116,75 ifm	14,91 ifm	6,20 ifm	29,75 ifm	1,62 ifm
726,30 GB	750,06 GB	293 GB	1123,34 GB	1113 GB

3.1.2 Iratvásárlás

Iratvásárlás alapján csak kivételes esetben került sor iratgyarapításra az utóbbi évtizedekben. Az első esetben ügyészségi feljelentést, majd lefoglalást, illetve önkormányzati segítséggel történő vásárlást követően kerültek maradandó értékű (a tanácsi korszakban végrehajtott iratselejtezés során eltulajdonított), a regisztratúrából származó iratok VVL őrizetébe.

Magánszemélyek összefogása révén vásároltuk meg a közelmúltban a Központi Antikváriumtól Püspökvác város első fennmaradt, 1717–1740 között keletkezett tanácsülési jegyzőkönyvét.⁶ E néhány személy elmulaszthatatlannak tartotta a város rendkívüli történeti értékkel bíró iratának a megvásárlását.

Fontosnak tartom, hogy ilyen, vagy hasonló közérdekű esetben a fenntartó is hasonlóképpen járjon el, és biztosítson fedezetet a maradandó értékű iratok megvásárlására, ugyanis ilyenkor nehezen alkalmazhatók a védetté nyilvánításra és az elővételi jog gyakorlására vonatkozó jogszabályok, és nem állnak rendelkezésre az esetleges pályázati lehetőségek.

3.1.3 Iratgyarapítás gyűjtőkör alapján

Az utóbbi két évtizedben VVL-ben is felerősödött az a gyakorlat, hogy a gyűjtőkörünkbe tartozó magániratokat veszünk át levéltári megőrzésre. Testület (ipar-testület), családok (Bartos, Pikéthy, Király, Kövi, Szimon, Vasas stb.), személyek (Gánti Tibor, Lehotka Gábor, Majer László, Moys Csaba, Rusvay Tibor, Vass István stb.) iratait vettük át, elsősorban azokét, amelyek és akik valamilyen oknál fogva kiemelkedő vagy fontos szerepet játszottak a város, netalán az ország életében. Gyűjteményeink is gyarapodtak fényképekkel és nyomtatványokkal. Ezek feldolgozása nagy terhet ró a levéltárra: az iratok korának, a helyszínek és az ábrázolt személyek meghatározása miatt.

3.1.4. Iratanyag bértárolása VVL-ben

Átmeneti kezelésre és megőrzésre helyezte el a Váci Polgármesteri Hivatal VVL-ben a következő, hosszabb őrzési időt igénylő iratokat:

⁶ Ezt megelőzően licitáltunk két váci céhszabályzat megvásárlására, azonban a magánszemélyek által előzetesen felajánlott 500 ezer forintos összeg nem volt elég az iratok megvásárlására. Ezt az összeget kértük a polgármesteri hivaltaltól is, amely azonban nem támogatta kérésünket.

Szobi Járási Tanács V. B. Igazgatási Osztályának gyámügyi iratai	1958–1970	0,99 fm
Pest Megyei Tanács V. B. Váci Járási Hivatala (1970-ig Váci Járási Tanács)		
Igazgatási Osztályának gyámügyi iratai	1955–1982	5,61 fm
Vác Városi Tanács V. B. Igazgatási Osztályának gyámügyi iratai	1963–1990	18,40 fm
	Összesen: 1955–1990	25,00 fm

Az első két tétel a Magyar Nemzeti Levéltár Pest Vármegyei Levéltára illetékességébe tartozik (6,60 ifm), míg a harmadik tétel iratai VVL illetékességébe. Mindhárom iratanyag úgy tekintendő, mintha irattári őrizetben lenne, s végleges levéltárba adásuk előtt selejtezni, rendezni, átadás-átvételi jegyzéket kell készíteni. Ezekre a munkálatokra az ideiglenes őrzésre átadó szervnek, a Váci Polgármesteri Hivatalnak kell munkadíjat biztosítania.

3.2. Rendezés és segédletkészítés

3.2.1 A levéltári iratanyag tudományos alapon történő rendezése sokrétű szakmai felkészültséget kíván. A levéltári anyag feldolgozásához szükségesek igazgatás- és szervtörténeti, iratkezelési stb., a levéltári anyag használatát megkönnyítő, a kutatás szempontjait messzemenően figyelembe vevő ismeretek.

A levéltári anyag feldolgozottságától függően készítünk nyilvántartási (áttekintő raktári jegyzékek) és kutatási segédleteket (lajstromok). Törekszünk arra, hogy az elkészült segédleteket – esetenként az átadás-átvételi jegyzékeket – közzétegyük VVL honlapján elősegítendő a tájékoztatást. A rendezéssel együtt elkészítjük a rendezés szintjének megfelelő segédleteket is. A rendezés a levéltári feldolgozómunka alapfeladata.

3.2.2. A levéltári anyag rendezettségi szintje az utóbbi öt évben

Rendezettség, 2021–2025/ifm

	2021	2022	2023	2024	2025
Alapszinten	463,22	476,75	481,95	496,82	489,99
Középszinten	573,13	534,41	535,68	550,60	554,35
Darabszinten	103,24	144,19	144,19	144,61	145,39

3.2.3. Az iratrendezés tervezése

A jövőben növelni kell a közép- és darabszintre rendezett iratanyagok arányát. Ennek végrehajtása azonban mindig függ a nem kiszámítható, előre nem tervezhető feladatok mennyiségétől.

Rendezési munkák, 2021–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Alapszintre	108,93	13,72	6,20	28,00	1,62
Középszintre	23,17	2,04	0,55	1,03	6,61

Darabszintre	0,20	0,47	0,36	0,36	0,76
Ellenőrző	–	30,00	–	13,00	6,50

3.3. Levéltári iratselejtezés

A levéltárban folytatott iratselejtezés az egyik legtöbb szakértelmet kívánó feladat. Többféle szempontot figyelembe véve ennek során kell döntenie, mely iratok azok, amelyek nem képviselnek maradandó értéket, tartalmuk vagy formai okok miatt selejtezhettek, megsemmisíthetők.

Éppen ezért – figyelembe véve a munkatársak felkészültségét és a rendkívül időigényes feladatot – az utóbbi években csak néhány esetben végeztünk iratselejtezést.

Nemcsak a kutatást megkönnyítendő, hanem a raktári férőhely növelése érdekében is iratselejtezést szükséges végezni (pl. az aprónyomtatvány-gyűjteményben).

3.4. Digitalizálás

	2021	2022	2023	2024	2025
Felvételek száma	9 617	223 89	142 932	6 937	189
Terjedelem	3,53 GB	218,99 GB	43,50 GB	23,50 GB	308 MB

Digitális szöveg- és képfájl-másolataink száma 2025. december 31-én: 380 801 felvétel.

A fenti táblázatból kitűnik, hogy voltak kiugró évek, amikor viszonylag nagy mennyiségben digitalizáltunk iratanyagot. Ezekben az években sikerült részben külső vállalkozóval szerződést kötni, illetve polgármesteri engedéllyel egy munkatársat alkalmazni garantált bérminimum terhére.

2026-ban ugyancsak kaptunk engedélyt, hogy egy főt foglalkoztathassunk e célra.

További megoldás lehet, hogy diákok közösségi szolgálat keretén belül végezzenek digitalizálást.

Alapvető fontosságúnak tartjuk az iratanyag digitalizálását és közzétételét a levéltári honlapon. Ezzel védjük a levéltári anyagot, megkönnyítjük az online kutatást és tehermentesítjük a helybeni kutatószolgálatot, ami állandó jelenlétet igényel a kutatóteremben.

3.5. Adatbázis-építés

- Minden olyan adatbázis, amit a honlapon kívánunk megjeleníteni, programozást igényel, amit csak külső vállalkozóval tudunk elvégeztetni.

Ilyen jellegű, jelenleg a honlapon található adatbázisok a következők: I. világháborús személyek; Térképek; TÉR-KÉP időutazás.

- Az adatbázisok előkészítése szorosan egybefonódik egyes iratanyagok tematikus feltáráásával, lajstromok készítésével Excel-program segítségével. Jelenleg ilyen feltáró munka folyik évek óta, melyben a V. 94-b Vác Város Árvaszékének 1872–1950. évi iratait tárjuk fel, ami családtörténeti szempontból fontos forrás.

Alapvető feladatunk a megkezdett adatbázis-építési munkák folytatása, az adatbázisok tartalmának bővítése, illetve az ehhez kapcsolódó feltárómunka (V. 94-b) lajstromkészítés) várhatóan még évekig tartó befejezése.

3.6. Állományvédelem

- Alapvető, hogy iratraktárainkban biztosítsuk a megfelelő klímát (18–19 °C, 50%-os páratartalom), s ehhez biztonságosan működő, folyamatosan karbantartott klímaberendezések szükségesek. Ezek rendelkezésünkre állnak. Raktárainkban folyamatosan mérjük a klimatikus értékeket, és az egyes évszakokban bekövetkező változások esetén összehangoljuk a csak hűteni/párát szabályozni tudó klímaberendezéseket a fűtéssel.

Feladatunk, hogy a klímaberendezések folyamatosan működjenek, egyenletes klimatikus viszonyokat biztosítsanak, mivel pl. természetes szellőztetéssel nem tudnánk megőrizni az iratok épségét, magasabb hőmérsékleten és párásabb környezetben óhatatlanul beindulna a gombásodásuk.

- Az állományvédelmi ajánlásoknak megfelelően törekszünk minden állományvédelmi eszköz – savmentes dobozok, iratborítók (palliumok), egyéb speciális tárolóeszközök – beszerzésére, illetve ha szükséges, a régi (nem savmentes) irattartó dobozok cseréjére. Számtalan egyéb feladatunk is van az iratanyag megfelelő védelme érdekében: fém iratkapcsok, műanyagok stb. eltávolítása.

- VVL nem rendelkezik restauráló-műhellyel. Kiemelkedő állományvédelmi eszköz a digitalizálás, ami azonban nem helyettesíti a restaurálást. (A digitalizáláshoz rendelkezésre álló eszközöket felsoroltam a 2.1./c pontban.) Azért sem, mivel digitalizálni többnyire csak jó állapotban levő iratanyagot lehet.

E helyzetből következik, hogy VVL minden alkalommal, amikor a kulturális minisztérium vagy a Nemzeti Kulturális Alap pályázatot hirdet restaurálásra, VVL él a pályázati lehetőséggel.

Állományvédelmi szempontokat szolgál az is, hogy amennyiben rendelkezünk digitalizált iratokkal, az eredeti iratokat csak a legkritikább esetben bocsátjuk a kutatók rendelkezésére.

3.7. Kutató- és ügyfélszolgálat

A kutató- és ügyfélszolgálat minél jobb ellátása azért is fontos a levéltár életében, mivel a levéltárat megkeresők ezen (is) lemérhetik, hogyan működik, mennyire felkészült, milyen mértékben ügyfél- és kutatóbarát az intézmény.

Törekvésünk az, hogy minden esetben a lehető legjobban kiszolgáljuk az ügyfeleket és a kutatókat, még akkor is, ha nem az illetékességi körünkbe tartozó ügyben keresik meg levéltárunkat. Ilyen esetekben igyekszünk további megoldást ajánlani ezeknek a személyeknek.

Ügyfél- és kutatószolgálatunkat megkereshetik írásban és felkereshetik személyesen. Mindkét esetben a honlapunkon megtalálható űrlapok kitöltésével – a kérelem jogosságát igazoló okmányok, illetve a kutatási kérelem megküldésével – lehet adatokat kérni, illetve iratanyagot kutatásra rendelkezésre bocsátani.

Az ügyfél- és kutatószolgálat térítésmentes, de az iratmásolatokért reprográfia díjat számítunk fel.

Meg kell vizsgálnunk és lehetővé kell tennünk, hogy ügyfeleink milyen módon tudnák megkeresni levéltárunkat az ügyfélkapun keresztül.

	2021	2022	2023	2024	2025
Kutatók száma	25	14	27	53	56
Kutatási esetek	85	103	43	85	70
Kérőlapok	84 db	38 db	68 db	116 db	146 db
Ügyfélszolgálat	57 db	93 db	96 db	89 db	85 db

3.8. Honlap, Urbsa-gyűjtőportál és közösségi oldal

3.8.1 VVL honlapja (<https://vacarchivum.hu>)

VVL honlapját 2008-ban nyitottuk meg, és azóta többször is korszerűsítettük, alkalmassá téve egyrészt a jogszabályi és a fenntartói előírásoknak, másrészt növelve az ügyfél- és a kutatószolgálat kívánalmait és a tájékoztatást.

A honlap rovatai a következők: Hírek; A Levéltárról: beköszöntő, feladataink, elérhetőségeink, történelmünk, munkatársak, levéltárepület, közérdekű adataink, pályázatok, 500 ezer forinton felüli szerződések; Adatbázisok: lélekösszeírások, telek- és házösszeírások, utcanevek, I. világháború, térképek, TÉR-KÉP Időutazás; Irataink (fondjegyzék); Szolgáltatásaink: ügyfélszolgálat, kutatószolgálat, szakkönyvtár, Kiadványaink; Galéria (kiállítások, kisfilm, fényképek); Város-történet.

Az adatbázisok közül az I. világháborús személyi adatbázist és a térképeket keresővel is elláttuk. Az Irataink (fondjegyzék) fondfőcsoportjaiban, fondjaiban és állagaiban felsorolt irategyütteseikben kereső segítségével tárható fel a tartalom, mely az irategyüttesek neveiben, a különféle segédletekben (áttekintő raktári jegyzékek, lajstromok, mutatók) szerepelnek. Az Irataink menüben több esetben hozzá is rendeltük az egyes irategyüttesek elektronikus képét is (pl. az 1717 és 2018 között keletkezett városi testületi jegyzőkönyvek).

Tervezett célunk a levéltári honlap további fejlesztése során:

- a tartalmak bővítése (pl. TÉR-KÉP időutazás);
- a további elektronikus iratanyagok feltöltése;
- a honlapon megjelenített Pdf-fájlok ellátása központi keresővel, amivel a jelenlegi kétlépcsős keresési rendszert váltanánk ki eredményes pályázat esetén.

Honlapunk fejlesztését külső vállalkozó végzi és biztosítja a tárhelyet; az új tartalmak konvertálása és feltöltése a levéltár egyik munkatársának a feladata.

3.8.2. Urbsa – a magyarországi városi levéltárak közös adatbázisa

<https://urbsa.hu/index.php/repository/browse>

2020-tól működik a Magyar Levéltárak Vezetőinek Tanácsa által üzemeltetett portál, amelyik olyan felületet nyújt a kutatóknak, ahol a városi levéltárak segédletei (katalógusai) együtt kereshetők és böngészhetők.

Az adatbázist az AtoM (Access to Memory) hálózati levéltári leíró alkalmazás kezeli, amely a Nemzetközi Levéltári Tanács (ICA) által kiadott szabványokon alapul. Az ICA és a kanadai Artefactual cég ezt az alkalmazást azért fejlesztették, és tették nyílt forráskódú szoftverré, hogy ingyenes és egyszerű megoldást kínáljanak a levéltárak számára, segédleteik hálózaton való közzétételére.

A gyűjtőportál adatállományát azonban nem tudjuk frissíteni szakemberhiány miatt.

3.8.3. Közösségi oldal (Facebook)

https://www.facebook.com/profile.php?id=100064708415262&locale=hu_HU

VVL egyetlen közösségi oldalon van jelen, a Facebookon, melyen a VVL-re vonatkozó híreket, felhívásokat, programokat és a levéltári szakmával kapcsolatos fontosabb közléseket, híreket tesszük közzé.

Az oldalnak jelenleg 2,6 ezer követője van.

Az oldalt az igazgató kezeli.

3.9. Szakkönyvtár

A szakkönyvtár összállománya 2025-ben:

	Mű	Rakt. egység	Érték/Ft
Összesen	6.036	12.589	15.490.592
ebből könyv és folyóirat	5.809	12.317	12.650.577
digitális adathordozó	227	272	2.840.015

Szakkönyvtárunkat a kutatók és a levéltár munkatársai helyben használhatják, nem kölcsönkönyvtár.

Évente csekély összeget fordítunk beszerzésre (könyv- és folyóirat-beszerzés, az online Arcanum Hírlapok előfizetése) a levéltári költségvetésből, és az adójövedelmekből felajánlott 1%-ot is erre a célra fordítjuk. Több kiadványt ajándékként kapunk, többnyire a társintézményektől, levéltáraktól és múzeumoktól, valamint magánszemélyektől.

A szakkönyvtári beszerzések során elsősorban szakmai kiadványokkal, helytörténeti munkákkal gyarapítjuk a könyvtári állományt.

Letöltjük az online megjelenő helyi hírlapokat.

Elsősorban a szakkönyvtári anyag által elfoglalt raktári hely csökkentése, másodsorban a kutatás elősegítése érdekében adtunk át közlönyöket (pl. Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye Hivatalos Lapja) és sajtóanyagot (pl. Váci Híd) az Arcanum Kft.-nek, melyeket aztán a kft. digitalizált és online elérhetővé tette, illetve selejteztünk közlönyöket, melyek megtalálhatók az Arcanum Hírlapok nevű portálon.

Szakkönyvtárunk állományát e célból felülvizsgáljuk.

A szakkönyvtár 2025. évi gyarapodása					
	Vétel/Ft		Ajándék/Ft		Csere/Ft
Folyóirat	39.480	Folyóirat	10.500	Folyóirat	0
Könyv	121.739	Könyv	365.590	Könyv	0
Összesen:	161.219		376.090		0

4. TUDOMÁNYOS FELADATOK

4.1. Publikálás

(vonatkozó jogszabály: 1995. évi LXVI. törvény, 13. §, g), h) bekezdés)

VVL alapfeladatának tartja – a levéltári törvénynek megfelelően –, mely úgy rendelkezik, hogy a „levéltár- és történettudományi kutatásokat végez a levéltári munka fejlesztése és a levéltári anyag felhasználásának elősegítése céljából, s közzéteszi a kutatás eredményeit, illetve a tudományos munkamegosztás keretében részt vállal az általa őrzött iratanyag publikálásában;”

VVL elsősorban forrásokat tett és tesz közzé a Váci Történelmi Tár és a Limes – Váci Levéltári Füzetek sorozatban. Mindkét sorozat köteteiben található monografikus feldolgozások is.

VVL és néhány városi, levéltári közreműködéssel 2023-ig megjelentetett kiadvány megtalálható a Hungaricana és VVL honlapján:

https://library.hungaricana.hu/hu/collection/mltk_varos_vac

https://vacarchivum.hu/oldal/kiadvanyaink_16

Terveink szerint közreműködünk két városi kiadvány kiadásában: Vác első okleveles említésének 950. évfordulójára kiadandó népszerűsítő monográfia összeállításában, valamint a Váci kapukról szóló kötet szerkesztésében.

Ide soroljuk a tudományos alapelvek alapján készített és online kutatható I. világháborús adatbázist, mely több mint 7500 személy adatait tartalmazza, és amelyhez szorosan kapcsolódik a Vác az I. világháború idején című papíralapú kiadvány.

Legújabb fejlesztésünk a levéltár TÉR-KÉP Időutazás menüje, melyben egyes váci objektumok (épületek, építmények stb.) rövid történetét dolgoztuk fel és mellékelünk, fényképet, tervrajzokat, helyszínrajzokat. A dokumentáció kapcsolódik a már digitalizált térképállományhoz, és az egyes térképen helymegjelöléssel jelennek meg az egyes objektumok.

<https://vacarchivum.hu/terkeplista>

Pl. a városházra vonatkozó rész: https://vacarchivum.hu/ter-kep/varoshaz_16

Célunk az volt e fejlesztéssel, hogy szakemberek kiindulópontként használhassák, az érdeklődők pedig a város múltjának egy-egy részét megismerhessék.

5. KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS OKTATÁSI CÉLOK

5.1. Rendezvények, kiállítások

Az elmúlt években általában egy-két kisebb rendezvényt (könyvbemutató, népszerűsítő előadás) tartottunk a levéltár előadóteremmé átalakított kutatótermében, zenei rendezvényt az udvaron.

Általában egy- vagy kétevente rendeztünk nagyobb kiállítást, mindig más intézményben, mivel saját kiállítóhellyel nem rendelkezik levéltárunk.

A kiállítási anyagokat vagy a levéltár munkatársa (igazgatója) (I. világháború, a váci és az ipolysági zsidóság történetével foglalkozó kiállítási ipolysági része), vagy külső vállalkozó (1956-os szabadtéri kiállítás, a váci zsidóság története) készítette. Az Ipolyságra vonatkozó kiállítási anyagokat a levéltárban nyomtattuk, több tízezer forintot megtakarítva ezzel.

Valószínű, hogy az „önellátás” ilyen foka gazdaságos ugyan, de nem mindig folytatható.

5.2. Levéltár-pedagógiai célok

Erősen személyfüggő, hogy mennyi időt tudunk fordítani az egyéb feladatok mellett levéltár-pedagógiai feladatokra.

Elismerve, hogy a társadalmi igény megnövekedett az ilyen jellegű rendezvényekre, azonban kétséges, hogy ezeknek az elvárásoknak meg tudunk-e felelni.

Az elmúlt években elkészítettük ugyan öt, a váci történelem fontosabb eseményeivel foglalkozó történelemóra anyagát, azonban ezek kiejánlása nem történt meg az utóbbi néhány évben a gyakori (levéltárosi) személyi változások miatt.

6. GAZDÁLKODÁS, PÉNZÜGYI HÁTTÉR

VVL költségvetésének nagy részét a fenntartói támogatás teszi ki. A támogatás viszonylag egyenletes volt az utóbb években, leszámítva covid-járvány időszakát.

Intézményünk bevételei több részből állnak: pályázatokon elnyert összegek, reprográfiai díjak, kiadvány-értékesítés, kutató-vendégszoba.

Tervezett bevételeinket minden évben teljesítettük, azonban ezek növelése előre nem kiszámítható.

VVL költségvetése, 2021–2025 (ezer Ft)

	2021	2022	2023	2024	2025
Bevétel	31 874	47 218	63 158	59 754	52 772
Kiadás	30 022	42 240	58 337	56 066	50 952

7. JÖVŐKÉP

Vác Város Levéltára nem tartozik a kötelezően fenntartandó intézmények közé. Jóllehet az intézmény 2004-es alapításakor a képviselő-testület egyhangúan megszavazta a városi levéltár létesítését, és így a város történeti iratanyaga Vácott maradt. Időnként mégis felmerültek olyan fenntartói elképzelések – a levéltári anyag visszaadása a megyei levéltárnak; a levéltár összevonása más kulturális intézménnyel –, amelyeket különböző okok miatt sikerült elhárítani. A fenntartó többnyire a fenntartási költségekre hivatkozva szüntette volna meg a levéltárat,⁷ illetve „racionálizálás” címén vont volna össze két intézményt, megszüntetve ezzel a levéltár önálló jogi személyiségét.⁸

Voltak tehát időszakok, amikor bizonytalanná vált VVL működése, pedig a fennállása alatt több esetben és több területen is igazolta önálló létjogosultságát:

- VVL 2018-ban elnyerte „Az Év Levéltára” címet.
- VVL hatékonyan segítette a Váci Polgármesteri Hivatal irattári feladatainak ellátását, és külön megegyezés alapján vett át még le nem járt őrzési idejű maradandó értékű iratokat, és saját készletéből biztosított szabványos savmentes irattartó dobozokat. Digitalizálta és kereshető formában (kétrétegű PDF-ként) átadta a polgármesteri hivatalnak az 1990–2018 között keletkezett önkormányzat képviselő-testületi jegyzőkönyveket.
- VVL honlapján közzétette a – sok esetben darabszintű – raktári jegyzékeket és lajstromokat, továbbá a digitalizált városi testületi jegyzőkönyveket az 1717-es esztendőktől kezdve 2018-ig. Egy részük – melyek géppírással készültek – kereshető formában is kutatható a levéltár honlapján.

A tömeges digitalizálási munkákat továbbra is folytatni kívánjuk kétféle célt megvalósítandó: az iratanyag védelmét és lehetővé téve a minél szélesebb körű online kutatást.

- Tudományos munkája során két saját kiadványsorozatot jelentetett meg, a Váci Történelmi Tárat (2006 és 2024 között kilenc kötet), a Limes – Váci levéltári füzetek (2009–2010-ben két kötet), és részt vett több városi kiadvány összeállításában, szerkesztésében, esetenként kiadásában.

Papíralapú kiadványaink:

<https://vacarchivum.hu/oldal/kiadvanyaink> 16

Online kiadványaink (adatbázisok):

<https://vacarchivum.hu/elso-vilaghaboru-vac>

⁷ 1995. évi LXVI. törvény a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről 20. § 1. bekezdése a következőképpen rendelkezik a települési önkormányzati levéltár megszüntetéséről: „Ha a települési önkormányzat vagy a nemzetiségi önkormányzat megszünteti levéltárát, annak anyagát a települési önkormányzat vagy a nemzetiségi önkormányzat székhelye szerint területileg illetékes közlevéltárban kell elhelyezni. Ilyen esetben a települési önkormányzat a levéltár céljait szolgáló vagyontát használatra köteles átengedni az illetékes közlevéltár fenntartójának.”

⁸ Jelenleg a következő településeken működik önkormányzati települési levéltár: Győr, Kőszeg, Székesfehérvár, Tatabánya és Vác. (Budapest Főváros Levéltára általános területi levéltárként működik, fenntartása kötelező.) Ezek közül három megyeszékhelyen és kettő kisvárosban működik. A legkisebb, utolsóként alapított kőszegi levéltárat – amelyik két fővel működött a Vas Megyei Levéltárból történt kiválásakor – alapításakor más intézményekbe beolvasztva hozták létre a Kőszegi Városi Múzeum, Könyvtár és Levéltárat. Megjegyzem, hogy a kőszegi levéltár beolvasztását jóváhagyta a kulturális minisztérium, de szakmai körökben nem volt egyértelműen pozitív egy ilyen jellegű, teljesen különböző célú és feladatokat ellátó összevont intézmény létesítése. Az új intézményről szakmai munkájáról alig lehet ismereteket szerezni. (A közös portálon nem található meg pl. a kőszegi levéltár alapvető nyilvántartása, a fondjegyzéke.)

<https://vacarchivum.hu/terkepek>

<https://vacarchivum.hu/terkeplista> (TÉR-KÉP Időutazás)

Papíralapú és online kiadványait, adatbázisait, kiállítási anyagát több esetben díjazta a Magyar Levéltárosok Egyesülete.

- Közművelődési feladatai során több történeti kiállítást rendezett Vácott és két testvérvárosában, Székelyudvarhelyen (2017) és Ipolyságon (2026). A kiállítások megrendezésére egy-kétévente került sor.

Megrendezett kiállítások:

<https://vacarchivum.hu/oldal/dr-horvath-ferenc-publikacioi> 19

Kiállításaink anyagának egy része a levéltár honlapján is megtekinthető: <https://vacarchivum.hu/galeriak>

- VVL önállóan benyújtott pályázataival 43 millió forintot nyert el 2005 és 2025 között.
- Az ügyfél- és kutatószolgálat során folyamatosan ellátja az online és a helyben, személyesen beadott megkereséseket.
- Szakkönyvtára bárki számára elérhető, és a városban egyedüli előfizetőként lehetővé teszi az Arcanum Hírlapok kutathatóságát.

Megállapítható, hogy VVL önállóan – önálló szervezeti keretek között – végezhet munkáját, és szakmai ismereteivel segítette az önkormányzat munkáját. Ez utóbbit továbbra is a sikeres együttműködés alapelveinek tekinti. Elmondható, hogy Vác városában teljeskörű a közművelődési/közgyűjteményi hálózat, és az intézmények bizonyos célok érdekében sok esetben közösen munkálkodnak.

Bízom abban, hogy Vác Város Önkormányzata a jövőben is fenn kívánja tartani Vác Város Levéltárát, gondoskodik a fenntartással összefüggő fejlesztésekről, helyben akarja megőrizni a város történeti iratanyagát, és mindezek során – mérlegelve a város pénzügyi lehetőségeit – figyelembe veszi VVL szerepét a város kulturális életében, szoros kapcsolódását a közigazgatáshoz és a város polgárainak nyújtott szolgáltatásainak jelentőségét.

Mint minden intézmény, a levéltár esetében is fontos lesz 2029 után a megfelelő szakmai végzettséggel (MA történelem, levéltár szak), nyelvismerettel (német, latin), levéltári gyakorlattal, anyagismerettel és helyismerettel rendelkező vezető kiválasztása. A levéltári munka ellátásához természetesen szükségesek a történelmi ismeretek, de a munkatársak szakmai munkáját (rendezés, segédletkészítés, selejtezés, digitalizálás stb.) megtervezni, segíteni és ellenőrizni őket csak a levéltári munkafeladatokat kellően ismerő vezető tudja ellátni. A levéltáros elsősorban levéltári szakember, és csak másodsorban történész. Ez különösen igaz egy kis intézmény esetében, amelyben a létszám erősen befolyásolja a működést, vagyis szinte mindenkinek minden területhez érteni kell, hogy el tudják látni a szakfeladatokat, hogy egymást helyettesíteni tudják.

Vác, 2026. április 29.

 Dr. Horváth Ferenc
 főlevéltáros, igazgató

Nagysaládások Országos Egyesülete Díj 2019
Az Év Felelős Foglalkoztatója 2018
Tebetségbarát Önkormányzat 2018
Befogadó magyar település 2016
A Holnap Városáért Díj 2015
Családbarát Munkabély 2015-2016-2017-2018-2019

Raoul Wallenberg-díj 2015
Kerékpárosbarát Település 2014-2015-2016
Hild János-díj 2014
Idősbarát Önkormányzat 2013-2019
Kultúra Magyar Városa 2010
A Nemzet Sportvárosa 2003

Vác Város Önkormányzat
Emberi Kapcsolatok Bizottsága

K I V O N A T
az Emberi Kapcsolatok Bizottsága
2026. május 11.-én megtartott üléséről készült jegyzőkönyvből

Tárgy: Vác Város Levéltára 2026-2029. évi stratégiai tervének elfogadása

35/2026. (V.11.) sz. Emberi Kapcsolatok Bizottsága határozata

Vác Város Önkormányzat Képviselő-testülete Emberi Kapcsolatok Bizottsága javasolja a Képviselő-testületnek, hogy fogadja el a Vác Város Levéltára 2026-2029. évi stratégiai tervét.

Határidő: 2026. május 20. KT ülés

Felelős: igazgató

K.m.f.

Kárpáti-Kelemen Katalin s.k.
a bizottság elnöke

A kivonat bitelével:

Kovács Tímea

Vác a Dunakanyar szíve

Nagycsaládok Országos Egyesülete Díj 2019
Az Év Felelős Foglalkoztatója 2018
Tehetségbarát Önkormányzat 2018
Befogadó magyar település 2016
A Holnap Városáért Díj 2015
Családbarát Munkahely 2015-2016-2017-2018-2019

Raoul Wallenberg-díj 2013
Kerékpárosbarát Település 2014-2015-2016
Hild János-díj 2014
Idősbarát Önkormányzat 2013-2015
Kultúra Magyar Városa 2010
A Nemzet Sportvárosa 2003

Vác Város Polgármestere

K I V O N A T

Vác Város Önkormányzat Képviselő-testület 2026. május 20.-án
megtartott ülésének jegyzőkönyvéből

Tárgy: Vác Város Levéltára 2026–2029. évi stratégiai tervének elfogadása

130/2026.(V.20.) sz. Képviselő-testületi határozat

Vác Város Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy elfogadja Vác Város Levéltára 2026–2029. évi stratégiai tervét.

Határidő: azonnal

Felelős: igazgató

K.m.f.

Matkovich Ilona Zsuzsanna s.k.
polgármester

dr. Zsidel Szilvia s.k.
jegyző

A kivonat hitelül:

CA

Palócz Angelika

V á c a D u n a k a n y a r s z í v e